

Site Stakeholder Group

Summary of the key points from the Trawsfynydd Site Stakeholder Group Meeting held on the 6 June 2019

1. The Chairman updated members on recent meetings he had attended.
2. Edward Selden presented the Closure Director's Report for Trawsfynydd Site.
3. Ian Dallas provided a report on behalf of the Office for Nuclear Regulation in the pre-meeting pack.
4. Mike Baggs, Environmental Agency, gave a briefing on the joint Natural Resource Wales/Environment Agency report.
5. Jonathan Jenkin Nuclear Decommissioning Authority gave an update of NDA activities.
6. A Site End States update was provided by Ian Warner.
6. Ifer Gwyn, Horizon Nuclear Power, gave an update regarding the Wylfa Newydd project.
7. An update on recipients of the Magnox Socio-economic scheme was presented by Mair Jones.

COPY DRAFT

Site Stakeholder Group

**Trawsfynydd Site Stakeholder Group Meeting
Thursday 6 June 2019 at 14:00 hrs
Held in the Conference Room
at Trawsfynydd Conference and Induction Centre**

MINUTES

PRESENT

NAME

Cllr Keith O'Brien (Chair)
Edward Selden
Cllr David Meredydd Williams
Cllr John Llewelyn Richards (Vice-Chair)
Paul Richardson
Cllr Gareth Thomas
Rory Trappe
Nia Swann Bowden
Mike Baggs
Ifer Gwyn
Ian Warner
Iestyn Pritchard
Steve Thomason
Sam Morgan
Joanna Wright
Mari William
Sean Martin
Andrew McAteer
Bryn Jones
Cllr. Elfed Roberts
Michelle Humphreys
Mair Jones
Sydna Roberts
Glyn Jones

ORGANISATION

Trawsfynydd Community Council
Magnox Site Closure Director
Maentwrog Community Council
Talsarnau Community Council
Trawsfynydd TU Rep
Gwynedd County Council
Trawsfynydd TU Rep
Snowdonia Enterprise Zone
Environment Agency
Horizon Nuclear Power
Magnox, End State Optimisation Manager
NFU
Traws Magnox (Unite)
Blaenau Ffestiniog
Bangor University
Bangor University
Bangor University
Magnox Maentwrog
Trawsnewid
Gwynedd Council
Magnox Communications
Magnox Communications
Cymen – minute taker
Cymen - translator

The following changes to membership were noted:

- Ifer Gwyn takes over from Richard Foxhall, Horizon Nuclear Power
- Ian Dallas takes over from John McGough, ONR Inspector
- Mike Baggs takes over from Richard J Clarke, Environment Agency
- Bryn Jones takes over from Idwal Williams, Traws Newid

1. Apologies for absence

The Chair welcomed everyone to the meeting at 2pm. The following apologies were noted:

Julia Frost, NRW

John Idris Jones, Snowdonia Enterprise Zone

2. Approve the Minutes of the meeting held on 3 December 2018

Minutes of the meeting held on 3 December 2018 were presented and accepted as a correct record.

3. Matters arising from the minutes of the meeting held on 3 December 2018

No matters were raised

4. Chairman's Address – Keith O'Brien

The Chair gave an overview of his activities since the last meeting and drew particular attention to the following:

- A very informative Site Visit undertaken prior to this meeting with new areas visited and a detailed explanation given on site activity and developments. It was described as the best site tour ever.
- SSG Chairs and Vice Chairs event held in London 7-8 April 2019. Much interest shown in continuous decommissioning.
- This will be the last meeting for the current Site Closure Director Mr Edward Selden. The Chair referred to Mr Selden's courteous and professional manner and wished him well in the future.
- Angharad Rayner was congratulated on her appointment as the new Site Closure Director in post from 1 September 2019.
- The Annual NDA Stakeholder Summit will be held 9–10 July at the new engineering centre at Coleg Menai Llangefni.

5. Site Closure Director's Report – Edward Selden

Edward Selden thanked the Chair for his kind words and stated that he had enjoyed his time at Trawsfynydd which will come to a close at the end of August 2019. He then presented his Site Closure Director report for the period December 2018 - May 2019 paying particular attention to the following:

Overview

- Good progress has been made in a number of areas and the site is well positioned to continue to do so.
- Hosted numerous groups interested in future site redevelopment opportunities and have consistently shown ourselves to be capable of safely delivering the current mission and being a viable site for future business.
- Current Cavendish Fluor Partnership contract with the NDA ends at the end of August.

Safety Overview

The site has continued to operate with a Total Recordable Incident Rate (TRIR) and Days Away Case rate (DACR) of zero and maintained a small incidence of first aid treatments. Engagement with the site's Trade Union Safety Representatives remains healthy with collaborative working used to overcome any issues. Campaigns such as Mental Health Awareness, Healthy Lifestyles and Target Zero safety-campaigns continue to provide material for weekly briefings.

In January, the site underwent a Fire Safety Inspection by the ONR and the Fire Safety Inspector was satisfied that the site was managing fire safety in a responsible manner. February saw the site host a Risk Assessment Workshop, led by the company's Head of Profession for Safety.

The Site Safety team has also been working on refining the definition of Area Ownership on a decommissioning site and the methodology for backing out of redundant plant areas without compromising fire safety.

Quality Assurance (QA) and Oversight

The site is supporting company initiatives to improve records management, through training Information Asset Owners (IAO's).

In support of the NDA objective of managing all Nuclear Records in a single Archive the site has also initiated a project to scan and move long term retained records to Wick near Caithness.

All sites directed audits under the CAIR (Corporate Audit Inspection Review) Programme were completed.

Reorganisation of the QA function has led to better engagement with other departments and greater awareness of QA requirements.

OEF regional support is working well with Q-Pulse training having been rolled out to team leaders, staff and contractors.

Decommissioning Progress Plant and Structures programme

Work Pack 1 ponds de-plant and demolition project has been progressing well in the past few months.

Works are now complete on the first phase of the Site Monitoring System project. The Site Monitoring System will upgrade the existing alarm infrastructure aiding the decommissioning process as well as being suitable for the monitoring requirements during the C&M Phase.

Height Reduction Enabling Project

Procurement is underway to complete the preparatory works prior to commencement of the main works to reduce the height of the Safestore buildings.

North Fuel Element Debris (NFED) Plant

North FED retrievals are progressing well with over 33 tonnes of Intermediate Level Waste (ILW) being retrieved to date. The team have now successfully emptied six of the 16 cells of bulk waste and have opened up a further two cells for retrievals. The team has also trialled a new staggered working pattern in order to increase the time spent retrieving waste on the plant per week to increase operational throughput.

FEDER - South Fuel Element Debris (SFED) Plant

Over the past six months the FEDER team have been progressing with the SFED Non Active Commissioning (NAC) activities; both the Retrieval Area and Process Area procedures have been completed and the team are currently completing the Integrated NAC phase.

The programme remains on track to complete NAC and start Active Commissioning in June 2019.

Waste operations

The site's new high resolution gamma spectrometer has now been fully commissioned and low level waste consignments are due to restart in June 2019.

The Waste Operations team has also reorganised in order to share resources between three different work fronts covering LLW operations, Waste Requiring Additional Treatment and the

Plant and Structures de-plant team. This will allow resources to be utilised more efficiently across the site whilst still delivering our mission.

Waste milestones

Main Sludge Vault (MSV) and Transportable Intermediate Level Waste Solidification Plant (TILWSP)

The final ILW package from MSV has been retrieved, Liner 45, encapsulated and placed in the site's Interim Storage Facility (ISF) for passive storage.

Waste Requiring Additional Treatment (WRAT)

The new modular glass reinforced plastic (GRP) enclosure erected within the active waste vaults (AWV) has successfully completed commissioning and 32 ILW drums have been reprocessed so far.

People

The Welsh Regional Site Joint Council met up in April where supporting one another's sites on sharing skills and resources was discussed.

The Magnox Equality, Diversity and Inclusion (EDI) Programme continues to be promoted through the EDI calendar available to all via the Magnox Intranet. Mental Health First Aiders continue to be promoted on site as additional support to workers who may wish to discuss any issues/concerns privately.

The Trawsfynydd Lead Team have been spending time back at the workface joining various work groups in order to gain a better understanding of work issues and achievements, share information and build upon the good working relationships that we already have.

The current workforce totals 191, comprising of 128 Magnox employees, 51 Agency Supplied Workers and 12 Contract Supplied Workers.

Environmental safety

Environmental events

In response to four permit condition breaches recorded via Natural Resources Wales (NRW) in 2018, the site has completed both recommendations by demonstrating the currently deployed gaseous stack monitoring system does represent Best Available Technique and by providing the Environment Agency, on behalf of NRW, with an opportunity to review how asset management activities are managed to comply with the permit requirements. No other permit breaches have been reported at Trawsfynydd site.

Environmental discharges

The site has maintained discharges to the environment at very low levels, significantly below the annual permitted limits.

Radiological safety

All doses are as forecasted while applying as low as reasonably practicable (ALARP) working practices.

Emergency arrangements

All emergency arrangements are well embedded as we approach two years post 'Off Shift Transition.' Contingency exercises are ongoing for contractors/staff throughout the year. A monthly programme of 'mini live' exercises that has been running since the beginning of the year has proved to be very beneficial in embedding our arrangements.

The site security exercise held on Wednesday 27 March was deemed adequate. However, the site received positive feedback in all areas from the MSO team.

An ONR safety demonstration exercise is planned for June/July 2019.

Site visits

Four Snowdonia Enterprise Zone focussed visits have been accommodated during the reporting period. The site also hosted a delegation of Japanese visitors from Japco and Tepco on 14 May and a group of ONR office based staff on 21 May.

Cllr Meredydd Williams enquired as to the position and timescale regarding the removal of asbestos from buildings on site. Edward Selden stated that the next phase in asbestos removal will commence in September 2019, however, lower level asbestos will remain as it will not present an unreasonable hazard to the workforce.

6. Report by the Office for Nuclear Regulation

Ian Dallas was welcomed to the meeting and provided the following update:

Inspections

ONR inspectors made inspections on the following dates during the reporting period:

19 – 20 November 2018
15 - 16 January 2019
12 February 2019
25 March 2019

Routine matters

In this period, ONR carried out the following inspections at Trawsfynydd:

LC 9 Instructions to persons on the site
LC 14 Safety documentation
LC 15 Periodic review
LC 17 Management systems
LC 25 Operational records
LC 32 Accumulation of radioactive waste

In general, ONR judged the arrangements made and implemented by the site to be adequate in the areas inspected. However, where improvements were considered necessary, the licensee made satisfactory commitments to address the issues, and the site inspector will monitor progress during future visits.

Other work

As part of the January visit the Site inspector undertook a readiness inspection to inform the release of a regulatory hold point associated with commencement of active commissioning of the south fuel element debris retrievals operations.

Non Routine Matters

There were no such matters or events of significance to report during the period.

Regulatory Activity

There were no LIs, or Enforcement Notices issued during the period:

Ian Dallas was thanked for his attendance and presentation.

7. Report by Natural Resources Wales

8. Environment Agency Report

Both the above agenda items were presented by Mike Baggs from the Environment Agency. He noted that the report covered the period 3 December 2018 – 21 May 2019 and summarised as follows:

Change in Lead Nuclear Regulator

Mike Baggs is now the Lead Nuclear Regulator. Richard Clarke previously held this role since 2014. Richard remains involved in regulatory work at Trawsfynydd, in terms of the application of GRR and end-state development work; however Mike Baggs is now the lead regulator contact, with Julia Frost from NRW.

Radioactive substances regulation

Compliance with the environmental permits are made by making regular inspections. These are recorded on “Radioactive Substances Compliance Assessment Reports” (RASCARs) which are placed on the Public Register.

Radioactive discharges

All radioactive discharges from Trawsfynydd remain within the limits set in our radioactive substances permit.

Environmental monitoring

Magnox Ltd is required to carry out routine environmental monitoring under their radioactive substances permit. The Environment Agency (on behalf of NRW) also undertakes an independent programme of environmental monitoring across Wales & England. Recent results from both programmes are generally in line with previous periods and show no cause for concern.

Enforcement Activity

None undertaken during the reporting period.

Current regulatory issues & good practice

Undertook routine inspection visits in Dec 18 and March 19. No non-compliances were recorded.

Completed a Themed Inspection on “High Activity Waste” (HAW) during a further visit in March 19. This was completed jointly with ONR: from our perspective, the arrangements for the management of HAW at Trawsfynydd were robust, in accordance with Magnox procedures and consistent with the joint regulatory guidance. No non-compliances were noted during the inspection, although we did record 2 Recommendations (which the site should address in order to avoid non-compliance in future) and 10 Observations for consideration by the site. We will follow these up as part of our routine regulation during FY19/20 in collaboration with relevant colleagues.

Close attention to staffing baselines will continue: that site staff are demonstrably Suitably Qualified Experienced Persons (SQEP), and sufficient in number, without reliance placed on “singletons”.

Cllr John Richards enquired as to the detail of the two recommendations made regarding the management of HAW. MB stated that they were regarding the maintenance of the Radio Active Waste Management register and the need to update information. He agreed to share the finer detail of the recommendations with members if required.

9. Report by the Nuclear Decommissioning Authority – Jonathan Jenkin

Jonathan Jenkin was welcomed to the meeting and provided a summary of the NDA report drawing particular attention to the following:

The NDA has announced the appointment of Gwen Parry-Jones OBE as Chief Executive Officer of Magnox Ltd. The appointment is a vital step towards Magnox Ltd becoming a subsidiary of NDA in September 2019, when Ms Parry-Jones will officially take up her post. She joins Magnox following her role as Executive Director of Operations Development at Horizon Nuclear Power. She started her career as a reactor physicist at Wylfa power station, and is the former Heysham 1 Station Director, the first woman in the UK to run a nuclear power station.

The NDA's Business Plan has now been published following a 12 week period of consultation that ended in February. The Plan sets out key activities and expected progress for NDA's 17 nuclear sites over the next 3 years, as well as projected income and expenditure for the financial year ahead.

The NDA subsidiary Radioactive Waste Management (RWM) has now started the search for a volunteer community to host a future Geological Disposal Facility (GDF). The start of the process follows the publication of the government's statement on how it plans to work with interested communities.

Cllr David Meredith Williams enquired as to whether the Business Case recommendations will depend on the Treasury. Jonathan Jenkin confirmed that this will be the case, however he also noted that there will be some potential for cost benefits in the long term.

Cllr Gareth Thomas referred to positive joint working between the NDA and the Economic Development Department of Gwynedd County Council following his attendance at an NDA event at The Senedd held on 5 June.

Cllr John Richards enquired as to the publishing of the Holliday Report. Jonathan Jenkin reminded members that this report has been delayed due to a judicial review. He stated that the Hearing is to be held this week but that he was unaware of the outcome today.

10. Site End States update – Ian Warner

Ian Warner was welcomed to the meeting and provided a presentation on Site End States. He outlined steps taken to date and next steps as follows:

Regulatory Landscape

Feb 2016	Draft new guidance from the EAs' (NRW) on their requirements for release of sites from regulation (the 'GRR')
2016-17	Trial use of Draft 'GRR' at Winfrith (Dorset) & Trawsfynydd (North Wales)
July 2018	Formal 'GRR' published by EAs' Clarifies regulators' approach to 'optimisation' relevant to end-states and on-site disposal of radioactive waste.
Oct 2018	UK Government (BEIS) response to consultation on amending nuclear legislation relevant to final stages of decommissioning. Minister 'minded to' accept proposed changes therefore deemed to be Government policy. Still awaiting 'bill slot' to amend legislation
April 2019	New draft NRW permit conditions: Magnox must demonstrate optimised disposition of all decommissioning wastes arising up to the End State. Magnox must demonstrate optimisation of any proposed on site disposals of radioactive waste.

Ongoing Negotiation as to when Magnox needs to meet the above permit requirements.

Proposed Strategy change

Lead and Learn trial - On site disposition is technically feasible.

Permit application or remove prior to Care & Maintenance for certain features.

Based on the work to date:

It is not believed that the current strategy represents the optimised position for the End State
An End State with some degree of on-site disposition represents a more optimised approach
Strategy change paper to NDA in March 19

Approval to develop alternative option(s)

Possible disposition of radioactivity from a decommissioning site

- New strategy is to pursue a 'ponds down' and early on-site disposal prior to C&M
- Complete demolition of the above ground ponds structure
- Leaving in-situ some features already in the ground
- Physical demolition works on the ponds complex likely to commence in 2023/4
- Reactor height reduction would still go ahead
- ILW store would remain unchanged
- Five box model would return to a three box model

He summarised by stating that a Strategy change simply gives approval to develop up the option(s) and does not necessarily confirm what will eventually take place. It will require:

- Detailed business case supported by detailed design
- Further technical development work - how much and in what configuration
- Extensive stakeholder engagement
- Development of applications for both permit and planning permission
- Execution of work - main demolition likely 23-25

Cllr Meredith Williams wished to stress the importance of a robust public consultation process. Ian Warner confirmed that there are statutory requirements for extensive engagement but this is yet to be agreed.

Ian Warner was thanked for his attendance and presentation.

11. Horizon Nuclear Power update – Ifer Gwyn

Ifer Gwyn was welcomed to the meeting and agreed to pass on members good wishes to Richard Foxhall.

He provided members with an update on the situation regarding Wylfa Newydd on Anglesey. He stated that the project was in suspended state following a decision made by the financing parties. There has been short-term demobilisation of site activity, with a loss of people at site. Currently there are 45 employed which will decrease to 15 by the end of June.

Discussions are ongoing with the Welsh Government. The Design Consent Order (DCO) activities will continue with an expected planning decision by October 2019. Should agreement be reached over financing in the future, this will enable a re-start of the project in good time.

Iestyn Pritchard enquired as to what will happen should the DCO not be approved. Ifer Gwyn confirmed that land will be reverted to agricultural use should this be the case.

12. Cwmni Ynni Cymunedol Twrog – Dafydd Watts

No representation in attendance.

13. Magnox socio-economic scheme update – Mair Jones

Mair Jones was welcomed to the meeting and provided the following update on the socio-economic scheme:

In 2018/19, 129 organisations were awarded funding through the Socio-economic scheme with a total of £743,512. Nine of those were from communities surrounding Trawsfynydd, equating to £115,000.

Groups that have benefited from the funding are:

Dolgellau Cricket Club - awarded £1,000 towards the £38,000 cost of two training net bay facilities. The club has opened up the use to local schools in the area.

STEM Cymru, Engineering Education Scheme Wales Sixth Form Project – benefitted from £2,710. The Magnox funding provided the opportunity for a group of young individuals from Coleg Meirion Dwyfor to work on an engineering project as part of a national competition.

Some of the larger, transformational applications supported:

The Outdoor Partnership – has begun a five year £1.5m project with £180,000 from Magnox. This project is a continuation of the successful Pathways to Employment Programme which was funded by the NDA back in 2012. It was hugely successful with over 500 people gaining employment.

Working with Mental Health Units on Anglesey and Gwynedd this new development will concentrate on improving employment opportunities for local people with mental health problems, individuals with pan disabilities and removing barriers for underrepresented groups. By improving access to outdoor activity taster sessions, this will provide new volunteer leader opportunities, support local inclusive clubs and provide National Governing Body qualifications.

The Magnox Funding has supported an Inclusion Officer, Pathways to Employment Officer and full time Volunteer Officer.

STEM Gogledd Project (£201,000 over four years) – The project is progressing well in the second year. The Finance and Monitoring Officer, Hub Co-ordinator and Supporting Improvement Advisor have now all been appointed. Following a Procurement exercise, Cwmni Cynnal was appointed to develop and deliver the STEM Hub. The bespoke Hub is almost ready and has started to appear on social media channels. The first participants for the project were identified in March and will be working with the STEM Mentors from Careers Wales. There will be a formal launch of the project in October 2019 in MSParc on Anglesey.

Bala Lake Railway Trust was established to lead a £1.8m Red Dragon project to extend the railway into Bala town centre from Pen y Bont. A new station and visitor attraction will also be built, increasing visitors and job creation. By working with the project, Magnox identified an opportunity to provide £23,000 towards consultancy fees during the design phase, in particular working with Natural Resources Wales (NRW) to include the formation for the railway during their forthcoming scheme to upgrade the flood defences along Bala Lake. With NRW doing the work for the railway at the same time as their own it is saving the railway several hundreds of thousand pounds. In partnership with the Environment Agency and Bala Town Council, the project will enhance the town's flood defences; operate new rolling stock; and benefit both the town, community and the railway economically. The railway is already a big attraction, but by taking the end of the line into Bala itself it will make a huge positive impact to the area.

The Magnox scheme provides funding to support activities that benefit the social or economic life of communities, in support of the NDA's responsibilities under the Energy Act (2004) to mitigate the socio-economic impact of its work programme where it operates. The scheme has three funding aims:

1. Being a good neighbour
2. Helping to build sustainable communities
3. Supporting transformational projects that mitigate the impact of decommissioning Magnox sites.

For more information on funding visit:

<https://magnoxsocioeconomic.com>

If you need any further information please contact:

Michelle Humphreys for applications up to £1,000 – 01407 733953

Or Mair Jones for applications over £1,000 – 01407 7339

The Chair wished to formally thank Mair Jones and Magnox Ltd for administrating and delivering this valuable funding to support local projects and encouraged members to promote the fund in their localities. Link <https://magnoxsocioeconomic.com>

14. AOB

Cllr John Richards requested that the minutes be circulated to all members as soon as available rather than with the Agenda and supporting papers of the next scheduled meeting.

15. Date and time of next meeting

Date: 5 December 2019

Time: 2pm

Venue: Trawsfynydd Conference and Induction Centre

The Chair thanked all for their attendance and closed the meeting at 3:50pm

Site Stakeholder Group

Crynodeb o'r prif bwyntiau o gyfarfod Grŵp Rhanddeiliaid Safle Trawsfynydd a gynhaliwyd ar 6 Mehefin 2019

1. Rhoddodd y Cadeirydd yr wybodaeth ddiweddaraf i'r aelodau am gyfarfodydd y bu ynddynt yn ddiweddar.
2. Cyflwynodd Edward Selden Adroddiad Cyfarwyddwr Cau'r Safle ar gyfer Trawsfynydd.
3. Rhoddodd Ian Dallas adroddiad ar ran y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear yn y pecyn cyn y cyfarfod.
4. Rhoddodd Mike Baggs, Asiantaeth yr Amgylchedd, wybodaeth am yr adroddiad ar y cyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru/Asiantaeth yr Amgylchedd.
5. Rhannodd Jonathan Jenkin o'r Awdurdod Datgomisiynu Niwclear (NDA) yr wybodaeth ddiweddaraf am weithgareddau'r NDA.
6. Rhoddodd Ian Warner yr wybodaeth ddiweddaraf am Gyflwr Terfynol y Safle.
6. Rhannodd Ifer Gwyn, Pŵer Niwclear Horizon, yr wybodaeth ddiweddaraf am brosiect Wylfa Newydd.
7. Rhoddodd Mair Jones yr wybodaeth ddiweddaraf am y rheini sydd wedi derbyn arian gan Gynllun Economaidd-gymdeithasol Magnox.

Site Stakeholder Group

**Cyfarfod Grŵp Rhanddeiliaid Safle Trawsfynydd
Dydd Iau 6 Mehefin 2019 am 14:00 o'r gloch
Cynhaliwyd yn yr Ystafell Gynadledda
yng Nghanolfan Gynadledda a Sefydlu Trawsfynydd**

COFNODION

YN BRESENNOL

ENW

Y Cyngh. Keith O'Brien (Cadeirydd)
Edward Selden
Y Cyngh. David Meredydd Williams
Y Cyngh. John Llewelyn Richards (Is-gadeirydd)
Paul Richardson
Y Cyngh. Gareth Thomas
Rory Trappe
Nia Swann Bowden
Mike Baggs
Ifer Gwyn
Ian Warner

Iestyn Pritchard
Steve Thomason
Sam Morgan
Joanna Wright
Mari William
Sean Martin
Andrew McAteer
Bryn Jones
Y Cyngh. Elfed Roberts
Michelle Humphreys
Mair Jones
Sydna Roberts
Glyn Jones

SEFYDLIAD

Cyngor Cymuned Trawsfynydd
Cyfarwyddwr Cau'r Safle, Magnox
Cyngor Cymuned Maentwrog
Cyngor Cymuned Talsarnau
Cynrychiolydd Undeb Llafur Trawsfynydd
Cyngor Sir Gwynedd
Cynghorydd Undeb Llafur Trawsfynydd
Ardal Fenter Eryri
Asiantaeth yr Amgylchedd
Pŵer Niwclear Horizon
Magnox, Rheolwr Optimeiddio Cyflwr
Terfynol
Undeb Cenedlaethol yr Amaethwyr
Magnox, Trawsfynydd (Unite)
Blaenau Ffestiniog
Prifysgol Bangor
Prifysgol Bangor
Prifysgol Bangor
Magnox, Maentwrog
Trawsnewid
Cyngor Gwynedd
Uned Gyfathrebu Magnox
Uned Gyfathrebu Magnox
Cymen – cofnodydd
Cymen – cyfieithydd

Nodwyd y newidiadau canlynol o ran yr aelodau:

- Mae Ifer Gwyn yn cymryd yr awenau gan Richard Foxhall, Pŵer Niwclear Horizon
- Mae Ian Dallas yn cymryd yr awenau gan John McGough, Arolygydd y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear
- Mae Mike Baggs yn cymryd yr awenau gan Richard J Clarke, Asiantaeth yr Amgylchedd
- Mae Bryn Jones yn cymryd yr awenau gan Idwal Williams, Traws Newid

1. Ymddiheuriadau am absenoldeb

Rhoddodd y Cadeirydd groeso i bawb i'r cyfarfod am 2pm. Nodwyd yr ymddiheuriadau canlynol:

Julia Frost, Cyfoeth Naturiol Cymru
John Idris Jones, Ardal Fenter Eryri

2. Cymeradwyo Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 3 Rhagfyr 2018

Cafodd cofnodion y cyfarfod ar 3 Rhagfyr 2018 eu cyflwyno a'u derbyn fel cofnod cywir.

3. Materion sy'n codi o gofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 3 Rhagfyr 2018

Ni chafodd unrhyw faterion eu codi.

4. Anerchiad y Cadeirydd – Keith O'Brien

Rhoddodd y Cadeirydd ddarlun cyffredinol o'i weithgareddau ers y cyfarfod diwethaf, gan dynnu sylw at y canlynol yn arbennig:

- Cynhaliwyd ymweliad defnyddiol iawn â'r safle cyn y cyfarfod hwn. Roedd yn gyfle i ymweld ag ardaloedd newydd, a chafwyd eglurhad manwl o ddatblygiadau a gweithgarwch ar y safle. Cafodd y daith o amgylch y safle ei disgrifio fel yr un orau erioed.
- Cynhaliwyd digwyddiad i Gadeiryddion ac Is-gadeiryddion Grwpiau Rhanddeiliaid Safle yn Llundain ar 7-8 Ebrill 2019. Dangoswyd llawer o ddiddordeb mewn datgomisiynu parhaus.
- Dyma fydd cyfarfod olaf y Cyfarwyddwr Cau Safle presennol, Mr Edward Selden. Cyfeiriodd y Cadeirydd at agwedd gwrtais a phroffesiynol Mr Selden, a dymunodd yn dda iddo ar gyfer y dyfodol.
- Cafodd Angharad Rayner ei llongyfarch ar gael ei phenodi'n Gyfarwyddwr Cau Safle newydd, a bydd yn dechrau ar y swydd ar 1 Medi 2019.
- Bydd Uwchgynadledd Flynyddol yr NDA yn cael ei chynnal ar 9–10 Gorffennaf yn y ganolfan peirianeg newydd yng Ngholeg Menai Llangefni.

5. Adroddiad Cyfarwyddwr Cau'r Safle – Edward Selden

Diolchodd Edward Selden i'r Cadeirydd am ei eiriau caredig, a dywedodd ei fod wedi mwynhau ei gyfnod yn Nhrawsfynydd, a fydd yn dod i ben ddiwedd mis Awst 2019.

Cyflwynodd ei adroddiad fel Cyfarwyddwr Cau'r Safle ar gyfer y cyfnod rhwng mis Rhagfyr 2018 a mis Mai 2019, gan roi sylw i'r canlynol yn arbennig:

Trosolwg

- Mae cynnydd da wedi cael ei wneud mewn nifer o elfennau, ac mae'r safle mewn sefyllfa dda i barhau i wneud hynny.
- Croesawyd nifer o grwpiau a oedd â diddordeb mewn cyfleoedd i ailddatblygu'r safle yn y dyfodol, ac rydym wedi dangos yn gyson ein bod yn gallu cyflawni'r orchwyl bresennol yn ddiogel a'n bod yn safle ymarferol ar gyfer busnes yn y dyfodol.
- Bydd contract presennol Cavendish Fluor Partnership â'r NDA yn dod i ben ddiwedd mis Awst.

Trosolwg o Ddiogelwch

Mae Cyfradd Digwyddiadau Cofnodadwy (TRIR) a chyfradd Achosion Diwrnod i Ffwrdd (DACR) y safle'n dal ar sero, ac mae nifer y triniaethau cymorth cyntaf ar y safle'n dal yn isel. Mae'r berthynas â Chynrychiolwyr Diogelwch Undebau Llafur y safle'n dal yn iach, ac rydym yn cydweithio i oresgyn unrhyw broblemau. Mae'r sesiynau briffio wythnosol yn dal i gynnwys gwybodaeth am ymgyrchoedd fel Ymwybyddiaeth o Iechyd Meddwl, Ffyrdd Iach o Fyw ac ymgyrchoedd diogelwch Targed Sero.

Ym mis Ionawr, cafodd y safle Archwiliad Diogelwch Tân gan y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear, ac roedd yr Arolygydd Diogelwch Tân yn fodlon bod y safle'n rheoli diogelwch tân mewn ffordd gyfrifol.

Ym mis Chwefror, cynhaliodd y safle Weithdy Asesu Risg, o dan arweiniad Pennaeth Proffesiwn Diogelwch y cwmni.

Mae tîm Diogelwch y Safle hefyd wedi bod yn gweithio i fireinio'r diffiniad o Berchnogaeth dros Ardal ar safle datgomisiynu, a'r drefn ar gyfer gadael ardaloedd o'r safle sydd ddim yn cael eu defnyddio mwyach heb i hynny effeithio ar y prosesau diogelwch tân.

Sicrhau Ansawdd a Goruchwyliaeth

Mae'r safle'n cefnogi cynlluniau'r cwmni i wella'r drefn rheoli cofnodion, drwy roi hyfforddiant i Berchnogion Asedau Gwybodaeth.

I gefnogi amcan yr NDA i reoli'r holl Gofnodion Niwclear mewn un Archif, mae'r safle hefyd wedi cychwyn ar brosiect i sganio a symud cofnodion sy'n cael eu cadw am gyfnod hir i Wick ger Caithness.

Mae pob archwiliad o dan arweiniad y safle sy'n rhan o'r Rhaglen CAIR wedi cael ei gwblhau.

Mae ad-drefnu'r swyddogaeth Sicrhau Ansawdd wedi arwain at gydweithio'n well ag adrannau eraill a mwy o ymwybyddiaeth o ofynion Sicrhau Ansawdd.

Mae cymorth rhanbarthol OEF yn gweithio'n dda, gydag arweinwyr tîm, staff a chontractwyr wedi cael hyfforddiant 'Q-Pulse'.

Y Cynnydd o ran Datgomisiynu

Y Rhaglen Peiriannau a Strwythurau

Mae'r prosiect tynnu peiriannau a dymchwel pyllau ym Mhecyn Gwaith 1 wedi bod yn datblygu'n dda dros y misoedd diwethaf.

Mae'r gwaith ar gam cyntaf prosiect System Monitro'r Safle wedi'i gwblhau erbyn hyn. Bydd System Monitro'r Safle yn uwchraddio'r seilwaith larwm presennol a fydd yn helpu'r broses ddatgomisiynu, a bydd hefyd yn bodloni'r gofynion monitro yn ystod y Cam Gofal a Chynnal a Chadw.

Prosiect Paratoi at Ostwng Uchder

Mae'r broses gaffael yn mynd rhagddi i gwblhau'r gwaith paratoi cyn cychwyn ar y prif waith i ostwng uchder adeiladau'r storffeydd diogel.

Cyfleuster Trin Gweddillion Elfennau Tanwydd y Gogledd (NFED)

Mae gwaith adfer FED y Gogledd yn dod ymlaen yn dda, gyda dros 33 tunnell o Wastraff Lefel Ganolraddol (ILW) wedi cael ei adfer hyd yma. Mae'r tîm wedi llwyddo i wagio chwech o'r 16 o gelloedd o wastraff swmp erbyn hyn, ac wedi agor dwy gell arall ar gyfer y gwaith adfer. Mae'r tîm hefyd wedi treialu patrwm gweithio newydd lle mae staff yn cychwyn gweithio ar adegau gwahanol i gynyddu'r amser sy'n cael ei dreulio'n adfer gwastraff yn y cyfleuster bob wythnos, er mwyn cynyddu mewnbwn y broses weithredol.

FEDER – Cyfleuster Trin Gweddillion Elfennau Tanwydd y De (SFED)

Dros y chwe mis diwethaf, mae tîm FEDER wedi bod yn bwrw ymlaen â gweithgareddau Comisiynu Anweithredol (NAC) SFED; mae gweithdrefnau'r Ardal Adfer ac Ardal Proses wedi cael eu cwblhau, ac mae'r tîm wrthi'n cwblhau'r cam NAC Integredig ar hyn o bryd.

Mae'r rhaglen yn dal ar y trywydd iawn i gwblhau'r gwaith NAC ac i ddechrau ar y cam Comisiynu Gweithredol ym mis Mehefin 2019.

Gweithrediadau Gwastraff

Mae sbectromedr gama cydraniad uchel newydd y safle wedi cael ei gomisiynu'n llwyr erbyn hyn, a disgwylir y bydd y broses o anfon llwythi gwastraff lefel isel yn aildechrau ym mis Mehefin 2019.

Mae'r tîm Gweithrediadau Gwastraff hefyd wedi cael ei ad-drefnu er mwyn rhannu adnoddau rhwng tair elfen waith wahanol sy'n ymwneud â gweithrediadau gwastraff lefel isel, gwastraff sydd angen triniaeth ychwanegol a'r tîm tynnu peiriannau a strwythurau. Bydd hyn yn golygu bod modd defnyddio adnoddau'n fwy effeithlon ar draws y safle, a pharhau i gyflawni ein gorchwyl.

Cerrig Milltir o ran Gwastraff

Y Brif Gromell Slwtsh (MSV) a'r Cyfleuster Caledu Gwastraff Lefel Ganolraddol Cludadwy (TILWSP)

Mae'r pecyn gwastraff lefel ganolraddol terfynol o'r brif gromell slwtsh wedi cael ei adfer, ei osod (45), ei amgáu a'i roi yng Nghyfleuster Storio Interim y safle i gael ei storio drwy ddulliau goddefol.

Gwastraff sydd angen Triniaeth Ychwanegol (WRAT)

Mae'r gwaith comisiynu wedi'i gwblhau o ran yr adeilad modwlar newydd sydd wedi'i wneud o blastig a atgyfnerthwyd â gwydr, ac sydd wedi'i godi o fewn y storfeydd gwastraff gweithredol (AWV), ac mae 32 drwm gwastraff lefel ganolraddol wedi cael eu hailbroseu hyd yma.

Pobl

Cyfarfu Cyd-Gyngor Safleoedd Rhanbarthol Cymru ym mis Ebrill, a buom yn trafod cyfleoedd i helpu safleoedd ein gilydd i rannu sgiliau ac adnoddau.

Mae Rhaglen Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant (EDI) Magnox yn dal i gael ei hybu drwy'r calendr EDI sydd ar gael i bawb drwy fewnrwyd Magnox. Mae Swyddogion Cymorth Cyntaf ar gyfer Iechyd Meddwl yn dal i gael eu hyrwyddo ar y safle fel cymorth ychwanegol i weithwyr sydd am drafod unrhyw faterion/pryderon yn breifat.

Mae Tîm Arweiniol Trawsfynydd wedi bod yn treulio amser yn ôl yn y gweithle, gan ymuno â gwahanol grwpiau gwaith er mwyn cael gwell dealltwriaeth o broblemau a llwyddiannau yn y gwaith, rhannu gwybodaeth ac adeiladu ar y berthynas waith dda sydd gennym yn barod.

Mae'r gweithlu presennol yn cynnwys 191 o bobl i gyd – 128 o weithwyr Magnox, 51 o Weithwyr a Gyflenwyd gan Asiantaeth a 12 o Weithwyr a Gyflenwyd ar Gontract.

Diogelwch amgylcheddol

Digwyddiadau amgylcheddol

Mewn ymateb i bedwar achos o dorri amodau trwydded a gofnodwyd drwy Cyfoeth Naturiol Cymru yn 2018, mae'r safle wedi cyflawni'r ddau argymhelliad drwy ddangos bod y system monitro simneiau nwyol sy'n cael ei defnyddio ar hyn o bryd yn cynrychioli'r Dechneg Orau sydd Ar Gael, a drwy roi cyfle i Asiantaeth yr Amgylchedd – ar ran Cyfoeth Naturiol Cymru – adolygu sut mae gweithgareddau rheoli asedau'n cael eu rheoli, er mwyn cydymffurfio â gofynion y drwydded.

Does dim achosion eraill o dorri amodau trwydded wedi cael eu cofnodi yn safle Trawsfynydd.

Gollyngiadau amgylcheddol

Mae'r safle wedi cynnal lefel y gollyngiadau i'r amgylchedd ar lefelau isel iawn, yn sylweddol is na'r terfynau blynyddol a ganiateir.

Diogelwch radiolegol

Mae'r holl ddognau fel y'u rhagfynegwyr ac mor isel ag sy'n ymarferol resymol (ALARP).

Trefniadau mewn argyfwng

Mae'r holl drefniadau mewn argyfwng wedi'u hen sefydlu, wrth i ni agosáu at ddwy flynedd ers y cyfnod 'Pontio Oddi ar Sifftiau'. Mae ymarferion wrth gefn yn cael eu cynnal gyda chontractwyr/staff drwy gydol y flwyddyn.

Mae rhaglen fisol o ymarferion byw a bach, sydd ar waith ers dechrau'r flwyddyn, wedi bod yn fuddiol iawn o ran sefydlu ein trefniadau.

Pennwyd bod ymarfer diogelwch y safle, a gynhaliwyd ddydd Mercher 27 Mawrth, yn ddigonol. Ond, cafodd y safle adborth cadarnhaol ar bob elfen gan y tîm MSO.

Bwriedir cynnal ymarfer arddangos diogelwch ar gyfer y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear ym mis Mehefin/Gorffennaf 2019.

Ymweliadau Safle

Cafwyd pedwar ymweliad yn ymwneud ag Ardal Fenter Eryri yn ystod y cyfnod adrodd.

Roedd y safle hefyd wedi croesawu dirprwyaeth o ymwelwyr o Japan a oedd yn cynrychioli Japco a Tepco ar 14 Mai, a grŵp o staff sy'n gweithio yn y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear ar 21 Mai.

Holodd y Cynghorydd Meredydd Williams am y sefyllfa a'r amserlen o ran tynnu asbestos o adeiladau ar y safle. Dywedodd Edward Selden y bydd cam nesaf y gwaith tynnu asbestos yn dechrau ym mis Medi 2019, ond y bydd lefelau bach o asbestos yn dal yno, gan na fydd hynny'n achosi perygl afresymol i'r gweithlu.

6. Adroddiad gan y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear

Croesawyd Ian Dallas i'r cyfarfod, a rhannodd yr wybodaeth ganlynol:

Arolygiadau

Roedd arolygwyr y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear wedi cynnal arolygiadau ar y dyddiadau canlynol yn ystod y cyfnod adrodd:

19 – 20 Tachwedd 2018

15 – 16 Ionawr 2019

12 Chwefror 2019

25 Mawrth 2019

Materion arferol

Yn ystod y cyfnod hwn, cynhaliodd y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear yr arolygiadau canlynol yn Nhrawsfynydd:

LC 9 Cyfarwyddiadau i bobl ar y safle

LC 14 Dogfennau diogelwch

LC 15 Adolygiad cyfnodol

LC 17 Systemau rheoli

LC 25 Cofnodion gweithredol

LC 32 Crynhoad o wastraff ymbelydrol

Yn gyffredinol, roedd y Swyddfa Rheoleiddio Niwclear o'r farn bod y trefniadau a gafodd eu gwneud a'u rhoi ar waith gan y safle yn ddigonol ar gyfer yr elfennau a arolygwyd. Ond, pan

oedd angen gwneud gwelliannau, roedd deiliad y drwydded wedi gwneud ymrwymiadau boddhaol i fynd i'r afael â'r materion, a bydd arolygydd y safle'n monitro'r cynnydd yn ystod ymweliadau yn y dyfodol.

Gwaith arall

Fel rhan o'r ymweliad ym mis Ionawr, cynhaliodd arolygydd y safle arolygiad parodrwydd er mwyn rhyddhau pwynt dal rheoleiddiol a oedd yn gysylltiedig â'r gwaith o ddechrau comisiynu SFED y gweithrediadau adfer yn weithredol.

Materion nad ydynt yn arferol

Nid oedd unrhyw faterion o'r fath na digwyddiadau o bwys i'w nodi yn ystod y cyfnod.

Gweithgarwch Rheoleiddiol

Ni chyhoeddwyd unrhyw Offerynnau Trwydded na Rhybuddion Gorfodaeth yn ystod y cyfnod:

Diolchwyd i Ian Dallas am fod yn bresennol ac am ei gyflwyniad.

7. Adroddiad gan Cyfoeth Naturiol Cymru

8. Adroddiad Asiantaeth yr Amgylchedd

Cafodd y ddwy eitem uchod ar yr agenda eu cyflwyno gan Mike Baggs o Asiantaeth yr Amgylchedd. Dywedodd fod yr adroddiad yn rhoi sylw i'r cyfnod rhwng 3 Rhagfyr 2018 a 21 Mai 2019, ac fe aeth ati i'w grynhoi fel a ganlyn:

Prif Reoleiddiwr Niwclear newydd

Mike Baggs yw'r Prif Reoleiddiwr Niwclear erbyn hyn. Richard Clarke oedd yn arfer ysgwyddo'r rôl hon ers 2014. Mae Richard yn dal yn ymwneud â'r gwaith rheoleiddio yn Nhrawsfynydd, o ran rhoi GRR ar waith a gwaith datblygu'r cyflwr terfynol; fodd bynnag, Mike Baggs yw'r prif reoleiddiwr cyswllt erbyn hyn, gyda Julia Frost o Cyfoeth Naturiol Cymru.

Rheoleiddio sylweddau ymbelydrol

Rydym yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r trwyddedau amgylcheddol drwy gynnal arolygiadau rheolaidd. Mae'r rhain yn cael eu cofnodi ar "Adroddiadau Asesu Cydymffurfiaeth Sylweddau Ymbelydrol" (RASCARs), sy'n cael eu rhoi ar y Gofrestr Gyhoeddus.

Gollyngiadau ymbelydrol

Mae'r holl oollyngiadau ymbelydrol yn Nhrawsfynydd yn dal o fewn y terfynau a bennwyd yn ein trwydded sylweddau ymbelydrol.

Monitro amgylcheddol

Mae'n ofynnol i Magnox Ltd wneud gwaith monitro amgylcheddol arferol o dan ei drwydded sylweddau ymbelydrol. Mae Asiantaeth yr Amgylchedd (ar ran Cyfoeth Naturiol Cymru) hefyd yn ymgymryd â rhaglen annibynnol o fonitro amgylcheddol ar draws Cymru a Lloegr. Mae canlyniadau diweddar y ddwy raglen yn cyd-fynd yn fras â chyfnodau blaenorol, ac nid ydynt yn dangos unrhyw beth sy'n destun pryder.

Gweithgarwch Gorfodi

Ni wnaed unrhyw weithgarwch gorfodi yn ystod y cyfnod adrodd.

Arferion da a materion rheoleiddio ar hyn o bryd

Cynhaliwyd ymweliadau arolygu arferol ym mis Rhagfyr 2018 a mis Mawrth 2019. Ni chofnodwyd unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio.

Cafodd Arolygiad Thema ynghylch “Gwastraff Gweithgarwch Uchel” ei gynnal yn ystod ymweliad pellach ym mis Mawrth 2019. Cafodd ei gynnal ar y cyd â'r Swyddfa Rheoleiddio Niwclear: o'n safbwynt ni, roedd y trefniadau rheoli Gwastraff Gweithgarwch Uchel yn Nhrawsfynydd yn gadarn, yn dilyn gweithdrefnau Magnox ac yn cyd-fynd â'r canllawiau rheoleiddio ar y cyd. Ni chafodd unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio eu nodi yn ystod yr arolygiad, ond fe wnaethom gofnodi 2 Argymhelliad (y dylai'r safle roi sylw iddyn nhw er mwyn osgoi diffyg cydymffurfio yn y dyfodol), a 10 Sylw i'w hystyried gan y safle. Byddwn ni'n delio â'r rhain fel rhan o'n gwaith rheoleiddio arferol yn ystod FY19/20, ar y cyd â chydweithwyr perthnasol.

Byddwn ni'n dal i roi sylw manwl i'r lefelau staff: bod staff y safle yn amlwg yn Bobl sydd â Phrofiad a Chymhwyster Addas, a bod digon ohonyn nhw, heb orfod dibynnu ar unigolion.

Gofynnodd y Cynghorydd John Richards am fanylion y ddau argymhelliad ynghylch rheoli Gwastraff Gweithgarwch Uchel. Dywedodd MB eu bod yn ymwneud â chynnal y gofrestr Rheoli Gwastraff Ymbelydrol, a'r angen i ddiweddarau gwybodaeth. Cytunodd i rannu manylion yr argymhellion â'r aelodau os bydd angen.

9. Adroddiad gan yr Awdurdod Datgomisiynu Niwclear – Jonathan Jenkin

Croesawyd Jonathan Jenkin i'r cyfarfod a rhoddodd grynodedb o adroddiad yr Awdurdod Datgomisiynu Niwclear (NDA), gan dynnu sylw at y canlynol yn arbennig:

Mae'r NDA wedi cyhoeddi mai Gwen Parry-Jones OBE sydd wedi cael ei phenodi'n Brif Swyddog Gweithredol Magnox Cyf. Mae'r penodiad yn gam pwysig tuag at Magnox Cyf. yn dod yn is-gwmni i'r NDA ym mis Medi 2019, pan fydd Ms Parry-Jones yn dechrau yn ei swydd yn swyddogol. Mae hi'n ymuno â Magnox ar ôl bod yn Gyfarwyddwr Gweithredol Datblygiadau Gweithredol gyda Pŵer Niwclear Horizon. Dechreuodd ar ei gyfa fel ffisegydd adweithyddion yng ngorsaf bŵer Wylfa, a hi oedd Cyfarwyddwr Gorsaf Heysham 1, y fenyw gyntaf yn y DU i redeg gorsaf bŵer niwclear.

Mae Cynllun Busnes yr NDA wedi cael ei gyhoeddi yn dilyn cyfnod ymgynghori o 12 wythnos a ddaeth i ben ym mis Chwefror. Mae'r Cynllun yn nodi gweithgareddau allweddol a'r cynnydd a ddisgwylir ar gyfer 17 safle niwclear yr NDA yn ystod y 3 blynedd nesaf, yn ogystal â rhagolygon o ran incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf.

Mae is-gwmni Rheoli Gwastraff Ymbelydrol yr NDA nawr wedi dechrau chwilio am gymuned a fyddai'n fodlon derbyn Cyfleuster Gwaredu Daearegol yn y dyfodol. Mae'r broses yn dechrau ar ôl cyhoeddi datganiad y llywodraeth ar sut mae'n bwriadu gweithio gyda chymunedau â diddordeb.

Gofynnodd y Cynghorydd David Meredith Williams a fydd argymhellion yr Achos Busnes yn dibynnu ar y Trysorlys. Cadarnhaodd Jonathan Jenkin fod hynny'n wir, ond dywedodd hefyd y gallai hyn arwain at fuddion o ran costau yn y tymor hir.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Gareth Thomas at y cydweithio cadarnhaol rhwng yr NDA a'r Adran Datblygu Economaidd yng Nghyngor Sir Gwynedd, ar ôl iddo fod mewn digwyddiad gan yr NDA yn y Senedd ar 5 Mehefin.

Gofynnodd y Cynghorydd John Richards pryd y byddai Adroddiad Holliday yn cael ei gyhoeddi. Atgoffodd Jonathan Jenkin yr aelodau fod oedi gyda'r adroddiad hwn oherwydd adolygiad barnwrol. Dywedodd y bydd y gwrandawriad yn cael ei gynnal yr wythnos hon, ond nad oedd yn ymwybodol o'r canlyniad heddiw.

10. Diweddariad am Gyflwr Terfynol y Safle – Ian Warner

Croesawyd Ian Warner i'r cyfarfod, a rhoddodd gyflwyniad ar Gyflwr Terfynol y Safle. Eglurodd y camau sydd wedi cael eu cymryd hyd yma, a'r camau nesaf fel a ganlyn:

Y Cyd-destun Rheoleiddio

Chwefror 2016	Canllawiau drafft newydd gan yr Awdurdodiadau Amgylcheddol (Cyfoeth Naturiol Cymru) ar eu gofynion i ryddhau safleoedd rhag rheoliadau ('GRR')
2016-17	Treialu'r broses o ddefnyddio 'GRR' drafft yn Winfrith (Dorset) ac yn Nhrawsfynydd
Gorffennaf 2018	Yr Awdurdodiadau Amgylcheddol yn cyhoeddi'r 'GRR' ffurfiol. Mae'n egluro agwedd rheoleiddwyr at waith 'optimeiddio' sy'n berthnasol i gyflwr terfynol a gwaredu gwastraff ymbelydrol ar y safle.
Hydref 2018	Ymateb Llywodraeth y DU (BEIS) i'r ymgynghoriad ar ddiwygio'r ddeddfwriaeth niwclear sy'n berthnasol i gamau terfynol y broses ddatgomiynu. Mae'r Gweinidog yn 'bwriadu' derbyn y newidiadau arfaethedig, ac felly tybir y byddan nhw'n rhan o bolisi'r Llywodraeth. Yn dal i aros am 'slot y bil' i ddiwygio'r ddeddfwriaeth.
Ebrill 2019	Amodau trwydded drafft newydd Cyfoeth Naturiol Cymru: Rhaid i Magnox ddangos y bydd yn defnyddio'r dull gorau posib i waredu'r holl wastraff datgomiynu hyd at y Cyflwr Terfynol. Rhaid i Magnox ddangos y bydd yn defnyddio'r dull gorau posib i waredu unrhyw wastraff ymbelydrol ar y safle.
Parhaus	Trafod pryd mae angen i Magnox fodloni'r gofynion uchod ar gyfer y drwydded.

Newid arfaethedig i'r Strategaeth

Treial Arwain a Dysgu – Mae gwaredu ar y safle yn dechnegol bosib.

Cais am drwydded neu i ddymchwel cyn y cam Gofal a Chynnal a Chadw ar gyfer rhai nodweddion.

Ar sail y gwaith hyd yn hyn:

Ni chredir bod y strategaeth bresennol yn cynrychioli'r sefyllfa orau bosib o ran y Cyflwr Terfynol

Mae Cyflwr Terfynol sy'n cynnwys rhywfaint o waredu ar y safle yn opsiwn gwell

Papur newid y strategaeth i'r NDA ym mis Mawrth 2019

Sêl bendith i ddatblygu opsiwn neu opsiynau eraill

Posibilrwydd o waredu ymbelydredd o safle datgomiynu

- Y strategaeth newydd yw tynnu adeiladau'r pyllau i lawr i lefel y tir, a gwaredu'n gynnar ar y safle cyn y cam Gofal a Chynnal a Chadw.
- Cwblhau'r gwaith o ddymchwel y strwythur pyllau ar wyneb y tir
- Gadael rhai nodweddion sydd yn y ddaear yn barod fel y maen nhw
- Mae'r gwaith dymchwel ar adeilad y pyllau yn debygol o ddechrau yn 2023/4
- Byddai'r gwaith i leihau uchder yn dal i fynd rhagddo
- Fyddai storfa'r gwastraff lefel ganolraddol ddim yn newid
- Byddai'r model pum blwch yn newid yn ôl i fodel tri blwch

Wrth grynhoi, dywedodd mai'r unig beth mae newid y Strategaeth yn ei wneud yw rhoi sêl bendith i fynd ati i ddatblygu'r opsiwn neu'r opsiynau, ac nad yw o reidrwydd yn cadarnhau beth fydd yn digwydd yn y pen draw. Bydd angen:

- Achos busnes manwl sydd wedi'i ategu gan ddyluniad manwl
- Mwy o waith datblygu technegol – faint ac ym mha drefn
- Ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid

- Datblygu ceisiadau ar gyfer y drwydded a'r caniatâd cynllunio
- Gwneud y gwaith – mae'n debygol y bydd y prif waith dymchwel yn cael ei wneud yn 23-25

Roedd y Cyngorydd Meredith Williams am bwysleisio pa mor bwysig yw cael proses gadarn i ymgynghori â'r cyhoedd. Cadarnhaodd Ian Warner fod gofynion statudol ar gyfer ymgysylltu'n helaeth, ond bod angen dod i gytundeb ynghylch hynny.

Diolchwyd i Ian Warner am fod yn bresennol ac am ei gyflwyniad.

11. Diweddariad ynghylch Pŵer Niwclear Horizon – Ifer Gwyn

Croesawyd Ifer Gwyn i'r cyfarfod, a chytunodd i ddymuno'n dda i Richard Foxhall ar ran yr aelodau.

Rhoddodd yr wybodaeth ddiweddaraf i'r aelodau am sefyllfa Wylfa Newydd yn Ynys Môn. Dywedodd fod y prosiect wedi'i ohirio am y tro, yn dilyn penderfyniad y partion ariannu. Mae'r gwaith ar y safle wedi lleihau am y tro, gyda staff yn cael eu colli ar y safle. Mae 45 o bobl yn cael eu cyflogi ar hyn o bryd, a bydd hyn yn lleihau i 15 erbyn diwedd mis Mehefin.

Mae'r trafodaethau'n parhau â Llywodraeth Cymru. Bydd gweithgareddau'r Gorchymyn Cydsyniad Datblygu (DCO) yn parhau, a disgwylir y bydd penderfyniad cynllunio wedi'i wneud erbyn mis Hydref 2019. Os gellir dod i gytundeb am ariannu yn y dyfodol, bydd modd ailddechrau'r prosiect mewn da bryd.

Gofynnodd Iestyn Pritchard beth fydd yn digwydd os na fydd y Gorchymyn Cydsyniad Datblygu yn cael ei gymeradwyo. Cadarnhaodd Ifer Gwyn y bydd y tir yn cael ei ddefnyddio at ddibenion amaethyddol unwaith eto os bydd hynny'n digwydd.

12. Cwmni Ynni Cymunedol Twrog – Dafydd Watts

Doedd dim cynrychiolaeth yn bresennol.

13. Diweddariad am gynllun economaidd-gymdeithasol Magnox – Mair Jones

Croesawyd Mair Jones i'r cyfarfod, a rhoddodd yr wybodaeth ddiweddaraf am y cynllun economaidd-gymdeithasol:

Yn 2018/19, cafodd 129 o sefydliadau gyllid drwy'r cynllun economaidd-gymdeithasol, a oedd yn dod i gyfanswm o £743,512. Roedd naw o'r rheini o gymunedau ger Trawsfynydd, a gafodd £115,000.

Dyma rai o'r grwpiau sydd wedi elwa o'r arian:

Clwb Criced Dolgellau – cafodd y Clwb £1,000 tuag at y gost o greu dau gyfleuster rhwydi ymarfer, a oedd yn costio £38,000. Mae'r clwb hefyd yn gadael i ysgolion lleol ddefnyddio'r cyfleuster.

STEM Cymru, Prosiect Chweched Dosbarth Cynllun Addysg Beirianeg Cymru – wedi derbyn £2,710. Fe wnaeth cyllid Magnox roi'r cyfle i grŵp o unigolion ifanc o Goleg Meirion Dwyfor weithio ar brosiect peirianeg fel rhan o gystadleuaeth genedlaethol.

Dyma rai o'r ceisiadau trawsnewid mwy a gafodd eu cefnogi:

Y Bartneriaeth Awyr Agored – wedi dechrau prosiect pum mlynedd gwerth £1.5m gyda £180,000 gan Magnox. Mae'r prosiect yn barhad o'r rhaglen lwyddiannus, Llwybrau i Waith, a gafodd ei hariannu gan yr NDA yn 2012. Roedd yn llwyddiannus iawn ac fe gafodd dros 500 o bobl swyddi yn ei sgil.

Gan weithio gydag Unedau Iechyd Meddwl ar Ynys Môn ac yng Gwynedd, bydd y datblygiad newydd hwn yn canolbwyntio ar wella cyfleoedd cyflogaeth pobl leol sydd â phroblemau iechyd meddwl, unigolion sydd ag anableddau, yn ogystal â dileu rhwystrau i grwpiau sy'n cael eu tangynrychioli. Bydd gwella'r mynediad at sesiynau sy'n rhoi blas ar weithgareddau awyr agored yn darparu rhagor o gyfleoedd i arweinwyr gwirfoddol, yn cefnogi clybiau cynhwysol lleol ac yn darparu cymwysterau gan Gorff Llywodraethu Cenedlaethol.

Mae Cyllid Magnox wedi cefnogi Swyddog Cynhwysiant, Swyddog Llwybrau i Waith a Swyddog Gwirfoddoli amser llawn.

Prosiect STEM y Gogledd (£201,000 dros bedair blynedd) – Mae'r prosiect yn datblygu'n dda yn ei ail flwyddyn. Mae Swyddog Cyllid a Monitro, Cydlynnydd yr Hyb a Chynghorydd Gwella Cynorthwyol wedi cael eu penodi. Ar ôl yr ymarfer Caffael, cafodd Cwmni Cynnal ei benodi i ddatblygu a darparu'r Hyb STEM. Mae'r Hyb bron yn barod, ac mae wedi dechrau ymddangos ar sianeli cyfryngau cymdeithasol. Cafodd y criw cyntaf i gymryd rhan yn y prosiect eu pennu fis Mawrth, a byddwn yn gweithio gyda'r Mentoriaid STEM o sefydliad Gyrfa Cymru. Bydd lansiad swyddogol y prosiect yn cael ei gynnal ym mis Hydref 2019 yn MSParc ar Ynys Môn.

Cafodd **Ymddiriedolaeth Rheilffordd Llyn Tegid** ei sefydlu i arwain prosiect Draig Goch gwerth £1.8m i ymestyn y rheilffordd i mewn i ganol tref y Bala o Ben-y-bont. Bydd gorsaf newydd ac atyniad i ymwelwyr yn cael eu hadeiladu hefyd, a fydd yn cynyddu nifer yr ymwelwyr ac yn creu swyddi. Drwy weithio gyda'r prosiect, fe welodd Magnox gyfle i gyfrannu £23,00 tuag at ffioedd ymgynghori yn ystod y cam dylunio – yn benodol, gweithio gyda Cyfoeth Naturiol Cymru i gynnwys y rheilffordd fel rhan o'u cynllun nesaf i uwchraddio'r amddiffynfa rhag llifogydd ar hyd glan Llyn Tegid. Gan fod Cyfoeth Naturiol Cymru yn gweithio ar y rheilffordd ar yr un pryd, bydd y rheilffordd yn arbed cannoedd o filoedd o bunnau. Mewn partneriaeth ag Asiantaeth yr Amgylchedd a Chyngor Tref y Bala, bydd y prosiect yn gwella amddiffynfa'r dref rhag llifogydd; yn gweithredu cerbydau newydd; ac yn rhoi budd economaidd i'r dref, y gymuned a'r rheilffordd. Mae'r rheilffordd eisoes yn atyniad mawr, ond bydd ymestyn pen y rheilffordd i mewn i dref y Bala ei hun yn cael effaith gadarnhaol enfawr ar yr ardal.

Mae cynllun Magnox yn darparu cyllid i gefnogi gweithgareddau sydd o fudd i fywyd cymdeithasol neu economaidd cymunedau, er mwyn cefnogi cyfrifoldebau'r NDA dan y Ddeddf Ynni (2004) i leihau effaith economaidd-gymdeithasol ei raglen waith yn yr ardaloedd lle mae'n gweithio. Mae gan y cynllun dri nod o ran cyllido:

1. Bod yn gymydog da
2. Helpu i greu cymunedau cynaliadwy
3. Cefnogi prosiectau trawsnewid sy'n lleihau effaith datgomiynu safleoedd Magnox.

I gael rhagor o wybodaeth am gyllid ewch i:

<https://magnox socioeconomic.com>

Os oes angen rhagor o wybodaeth arnoch chi, cysylltwch â:

Michelle Humphreys ar gyfer ceisiadau hyd at £1,000 – 01407 733953

Neu Mair Jones ar gyfer ceisiadau dros £1,000 – 01407 7339

Roedd y Cadeirydd am ddiolch yn ffurfiol i Mair Jones a Magnox Ltd am weinyddu a darparu'r cyllid gwerthfawr hwn i gefnogi prosiectau lleol, ac anogodd yr aelodau i hyrwyddo'r gronfa yn eu hardaloedd. Dolen <https://magnox socioeconomic.com>

14. Unrhyw fater arall

Gofynnodd y Cynghorydd John Richards a fyddai modd rhannu'r cofnodion â'r holl aelodau yn syth pan fyddan nhw ar gael, yn hytrach na'u rhannu gydag Agenda a phapurau ategol y cyfarfod nesaf sydd wedi'i drefnu.

15. Dyddiad ac amser y cyfarfod nesaf

Dyddiad: 5 Rhagfyr 2019

Amser: 2pm

Lleoliad: Canolfan Gynadledda a Sefydlu Trawsfynydd

Diolchodd y Cadeirydd i bawb am eu presenoldeb, a daeth â'r cyfarfod i ben am 3:50pm.

COPI DRAFFET